

Edukacja przyrodnicza w „zielonych szkołach” możliwością podwyższania skuteczności w nauczaniu – uczeniu się

The natural science education during the so-called
“green schools” as the possibility of improving
the teaching – learning effectiveness

ELŻBIETA BUCHCIC

Summary. The so called “green schools” are the activities that take place outside schools and last for a few days. They are the activities, whose role becomes more significant in the modern process of education. It is an extremely valuable form of teaching and learning process because it enables to get to know the cultural scenery especially including natural, historical and aesthetical values. During such a process, the cognitive values are accompanied by a process of shaping the desirable pro-ecological attitudes. They also enable to obtain the new information, to learn about different places, to gain the skill of independent learning, to carry out the observations as well as to analyze them and to come to the conclusions on their basis.

Key words: green schools, environmental education, field (outside school) activities, scientific education, methods and form of organization, didactic activities.

Dr Elżbieta Buchcic, Zakład Dydaktyki Biologii i Ochrony Środowiska, Instytut Biologii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach, ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce

Dziś jakość edukacji zależy od jakości kadry
nauczycielskiej i jej ofiarności
Federico Mayer

Zielone szkoły, ze względu na ogromną rolę, jaką odgrywają w procesie nauczania, powinny stać się integralnym elementem działalności dydaktyczno-wychowawczej każdej nowoczesnej szkoły. Taka odmienność sytuacji nauczania

pozwała kształtować proekologiczne postawy uczniów, a nauczycielom stwarza szansę lepszego poznania swoich wychowanków zarówno podczas prowadzonych zajęć, jak i w czasie wolnym. Nauczanie–uczenie na takich zajęciach jest zazwyczaj realizowane na podstawie modelu multidyscyplinarnego, który treści środowiskowe włącza do programów różnych przedmiotów. Stąd zakres celów jest tak rozległy, że trudno ogarnąć całokształt odpowiednich wiadomości, które prowadzący powinien przekazać uczniom. Przede wszystkim ważne jest, aby cele stawiane przez nauczycieli różnych przedmiotów sumowały się, dając wspólny wynik, którego efektem będzie wdrażanie podopiecznych do zrozumienia idei ochrony przyrody i kształtowania środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Z pomocą nauczycielom w organizowaniu zielonych szkół przychodzą instytucje, które oprócz innych funkcji, spełniają również funkcję edukacyjną. Są nimi: parki narodowe i krajobrazowe, leśne kompleksy promocyjne, Regionalne Centra Edukacji Ekologicznej, Placówki Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli, które pomagają wychowawcom, nie tylko w organizowaniu, ale i w przeprowadzeniu zajęć w zielonych szkołach. Pracownicy tych instytucji służą fachową wiedzą merytoryczną i metodyczną.

Analiza pracy w zielonych szkołach wskazuje, że zajęcia dydaktyczno-wychowawcze można podzielić na cztery grupy:

- edukacyjne,
- rekreacyjno-sportowe,
- krajoznawczo-turystyczne,
- promujące zdrowy styl życia.

Zajęcia w zielonych szkołach mają przygotować uczniów do:

- prowadzenia monitoringu zanieczyszczeń środowiska w miejscu zamieszkania,
- udziału w konkursach,
- promowania ekoturystyki i agroturystyki,
- uczestnictwa młodzieży w projektach lokalnych,
- opracowywania i prezentacji wyników prowadzonych badań,
- uczestnictwa i współorganizowania sejmików ekologicznych,
- wskazywania możliwości poprawy stanu środowiska we własnej miejscowości,
- promowania zdrowego stylu życia,
- propagowania i rozpowszechniania walorów turystyczno-krajoznawczych własnego regionu,
- wytyczania i opracowywania ścieżek przyrodniczych uwzględniających najciekawsze tereny własnej miejscowości.

Młode pokolenie powinno być w sposób szczególny objęte edukacją środowiskową, dającą podwaliny dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który nie wywoła nadmiernej eksploatacji bogactw przyrodniczych oraz zapewni utrzymanie należytych standardów czystości środowiska.

PROJEKT EDUKACJI ŚRODOWISKOWEJ W ZIELONEJ SZKOLE

Przewodnią myślą edukacji w zreformowanej szkole jest wychowanie człowieka przyszłości zorientowanego w złożoności problemów współczesnego świata i przygotowanego do twórczego udziału w jego przemianach. Realizacja tych zamierzeń wymaga działań integrujących wiedzę z poszczególnych przedmiotów, a jednocześnie kształtujących umiejętności dostrzegania zjawisk i procesów zachodzących w przyrodzie. Warunkiem zrozumienia środowiska jest jego poznanie.

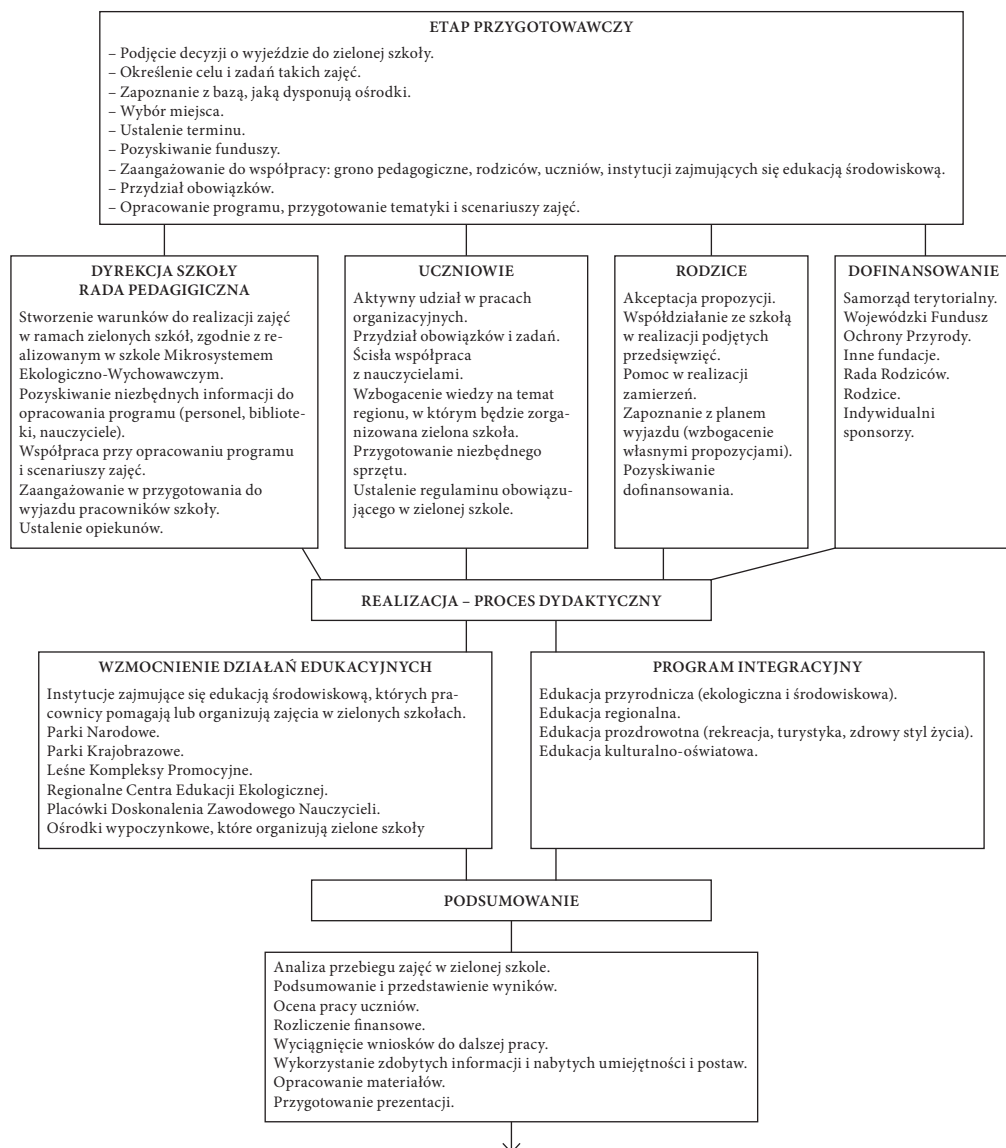
Zajęcia w zielonych szkołach prowadzą do syntezy wiedzy interdyscyplinarnej:

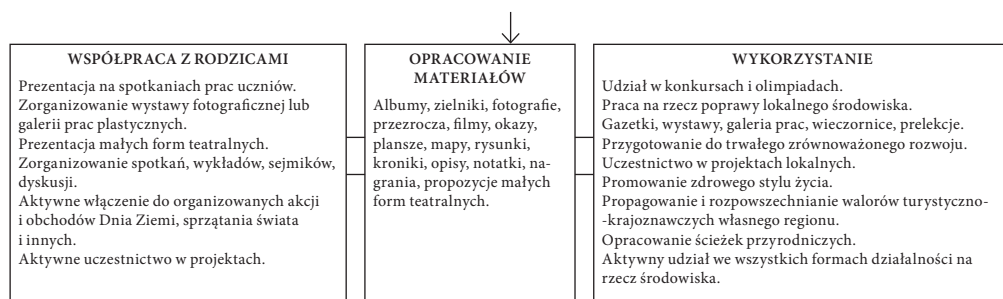
- pozwalającej na analizę problematyki z różnych punktów widzenia,
- umożliwiającą poznanie środowiska w jego jedności i złożoności poprzez prowadzone obserwacje, doświadczenia, badania i zajęcia zintegrowane,
- rozwijającą zainteresowania własnym regionem, krajem,
- wytwarzającą u uczniów poczucie odpowiedzialności za najbliższe otoczenie,
- kształtującą wrażliwość i pożądane postawy proekologiczne,
- ukazującą zagrożenia wynikające z nieracjonalnej działalności człowieka.

Proponowana forma nauczania umożliwia uczniom zdobycie nowych informacji, poznanie innych miejsc, nabycie umiejętności samodzielnego uczenia się, przeprowadzania doświadczeń i obserwacji oraz analizowania i wyciągania na ich podstawie wniosków.

Zajęcia w zielonych szkołach mają pomóc wykreować ludzi odpowiedzialnych, gotowych do podejmowania nowych zadań, elastycznie dostosowujących się do warunków, w jakich mają działać, samodzielnych, ale równocześnie umiejących współpracować z innymi, zdolnych do racjonalnego, etycznego korzystania z zasobów przyrody i udogodnień technicznych, potrafiących pielegnować zdrowie własne i innych. Zielone szkoły stały się w ostatnich latach bardzo popularną formą pracy z dziećmi i młodzieżą. Dla wielu uczniów są jedyną możliwością wypoczynku poza miastem, ale też okazją do poznania nowych regionów naszego kraju, odkrywania nowych pasji. Stanowią również ogromne możliwości działań wychowawczych dla nauczycieli, przede wszystkim lepszego poznania potrzeb i możliwości swoich podopiecznych, tworzenia atmosfery sprzyjającej ekspresji, inwencji twórczej i odkrywczości. Wspólne

spędzenie kilku dni integruje zespół klasowy, pozwala zaistnieć tym, którzy na co dzień mają trudności w szkole. Nadrzędnym celem takich zajęć jest pobudzenie aktywności twórczej, rozbudzenie wielu, często nowych zainteresowań, sportręganie i odkrywanie środowiska. Przygotowanie wyjazdu śródrocznego to nie tylko rezerwacja ośrodka i transport, ale również szczegółowe zaplanowanie każdego dnia, z uwzględnieniem terenowych zajęć dydaktycznych i działalności wychowawczej.

Ryc. 1. Model edukacji środowiskowej w zielonej szkole (Buchcic 2005)

Fig. 1. Model of environmental education during “green school” (Buchcic 2005)

Głównymi celami organizacji procesu kształcenia w zielonych szkołach jest:

- wprowadzenie treści przyrodniczych do nauczania wszystkich przedmiotów,
- kształcenie umiejętności praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy,
- poznanie walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych miejscowości, w której organizowane są zajęcia.

CELE I ZADANIA ZIELONEJ SZKOŁY

- Rozwijanie zainteresowań i mobilizowanie do samodzielnego poszukiwania informacji.
- Poznanie różnorodności i bogactwa gatunków.
- Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
- Zdobycie umiejętności badania, obserwacji zjawisk i dokonywania ich opisu.
- Rozbudzenie i kształtowanie wrażliwości estetycznej i moralnej dziecka.
- Wyrabianie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska.
- Umożliwienie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska.
- Wyzwolenie aktywnej postawy wobec zagrożeń środowiska, występujących w miejscu zamieszkania.
- Propagowanie zachowań ukierunkowanych na ochronę przyrody.
- Przygotowanie do prowadzenia obserwacji, badań, eksperymentów oraz opracowania, prezentacji wyników i wniosków.
- Zastosowanie wiedzy zdobytej w szkole w praktycznym działaniu.
- Umacnianie wiary ucznia we własne siły i w zdolności osiągnięcia wartościowych i trudnych celów.
- Zachęcanie do ciekawego i aktywnego spędzania czasu wolnego.

Zadania zielonych szkół to umożliwianie uczniom:

- Zwiedzania miejsc ciekawych i atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, historycznym i kulturowym.
- Osiągnięcia zamierzonych celów dydaktycznych i wychowawczych, zwłaszcza tych, które są trudne do osiągnięcia w murach szkoły.
- Ukazania uwarunkowań i prawidłowości przebiegu procesów i zjawisk przyrodniczych.
- Wyrabiania motywacji do samodzielnego podejmowania działań na rzecz najbliższego środowiska.
- Aktywnego wypoczynku.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

Procedura osiągnięcia założonych celów podczas zajęć związana jest z organizacją procesu dydaktyczno-wychowawczego, który składa się z następujących etapów:

- I etap – planowanie, połączony z przygotowaniem zajęć i organizacją wyjazdu.
- II etap – realizacja podjętego przedsięwzięcia.
- III etap – ewaluacja osiągnięć uczniów, służąca m.in. ocenie skuteczności takiej formy nauczania i stosowanych procedur.

Planowanie ma na celu stworzenie takich warunków nauczania, które w maksymalnym stopniu urzeczywistnią osiągnięcie założonych celów. Proces dydaktyczno-wychowawczy na zajęciach związany jest bezpośrednio z pracą badawczą, dlatego należy uwzględniać możliwości psychofizyczne wychowanków, dążyć do tego, aby zdobywanie nowej wiedzy odbywało się na drodze uaktywniania różnych sfer i predyspozycji: intelektualnych, emocjonalnych, manualnych. Procedury należy określać w aspekcie ogólnym w stosunku do całości realizowanego programu nauczania. Osiągnięcie ich zależy przede wszystkim od nauczyciela, który jest organizatorem procesu kształcenia i wychowania oraz osób prowadzących zajęcia.

Tok postępowania powinien obejmować:

1. Badania jako podstawowe źródła wiedzy o przyrodzie – realizowane od wysunięcia problemu, uzgodnienia hipotez i gromadzenia faktów do wyciągnięcia i sprawdzenia wniosków.
2. Sporządzanie notatek i protokołów obserwacji, ich porządkowanie i weryfikację – gromadzenie informacji.
3. Posługiwanie się przyrządami optycznymi i pomiarowymi.
4. Rozpoznawanie i oznaczanie roślin i zwierząt za pomocą kluczy i atlasów.

5. Ocenę stanu czystości środowiska (szkolny monitoring).

Osiągnięcie założonych celów i realizacja zadań wymaga odpowiedniej organizacji procesu nauczania, który powinien nie tylko umożliwiać opanowanie przez uczniów wiadomości, ale przede wszystkim nabywanie umiejętności, które są zastosowane zarówno w sytuacjach typowych, znanych uczniom, jak również problemowych, nowych. Spełnienie tego warunku jest możliwe dzięki zastosowaniu odpowiednich strategii, metod nauczania i form organizacyjnych. Podczas zajęć w zielonych szkołach należy zwrócić szczególną uwagę na ważność i potrzebę nauczania w terenie przez odkrywanie, przekazywanie, działanie. Służą temu metody zmierzające do upodobnienia procesu nauczania do procesu badawczego.

Zajęcia terenowe. Taka forma organizacji procesu dydaktycznego, poza aspektem poznawczym, ma ogromne walory wychowawcze, umożliwia bowiem kształtowanie właściwych zachowań uczniów poza szkołą, aktywizuje działania grupowe, integruje klasę, sprzyja ujawnianiu się form aktywności poszczególnych uczniów, które nie mogą uwidocznić się podczas typowej lekcji.

Prowadzący zajęcia w zielonych szkołach zobowiązany jest do przestrzegania zasad:

- pogłębłości,
- stopniowania trudności,
- wiązania teorii z praktyką oraz zasady wielostronnego i wieloczynnościowego aktywizowania uczniów.

Ostatnia z wymienionych zasad wiąże się z koniecznością ciągłego uświadamiania celów oraz włączania uczniów do wszelkich możliwych działań (w tym przygotowania materiałów niezbędnych do pracy, doświadczeń, badań). Niezwykle ważna jest również zasada pogłębłości, wymagająca od prowadzącego zajęcia stosowania środków dydaktycznych. W związku z tym podczas organizowania zielonej szkoły prowadzący zajęcia musi zwrócić uwagę na bazę lokalową oraz środki dydaktyczne, jakimi dysponuje ośrodek. Nauczyciel wyjeżdżający z uczniami pełni następujące role: kierowniczą, interakcyjną, wychowawczą oraz organizacyjną. O efektywności w nauczaniu w znacznej mierze zadecyduje prawidłowa organizacja zajęć i zaangażowanie do współpracy osób, które mają odpowiednie przygotowanie merytoryczne i metodyczne do prowadzenia takiej formy edukacji.

OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW UCZESTNICZĄCYCH W ZIELONYCH SZKOŁACH

Biorąc pod uwagę specyfikę takiej formy nauczania, jaką są organizowane coraz częściej zielone szkoły, uczniowie uczestniczący w tego typu zajęciach powinni wykazać się wiadomościami, umiejętnościami zawartymi w Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego i odpowiednimi postawami, nauczyciele zaś mają uatrakcyjnić proces dydaktyczno-wychowawczy i wpływać na zainteresowania dzieci i młodzieży.

Osiągnięcia uczniów:

- całościowe postrzeganie rzeczywistości przyrodniczej,
- gromadzenie, interpretowanie i opracowywanie informacji zdobytych podczas obserwacji, badań i doświadczeń,
- rozpoznawanie i oznaczanie pospolitych gatunków roślin i zwierząt z wykorzystaniem atlasów i kluczy,
- analizowanie struktury i funkcjonowania wybranych ekosystemów,
- dostrzeganie walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych regionu, w którym odbywa się zielona szkoła,
- znajomość prawnie chronionych obiektów i obszarów przyrodniczych,
- orientowanie się w terenie,
- czytanie i interpretowanie map, wykresów, tabel,
- dostrzeganie zależności między czynnikami środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ocenianie zmian zachodzących w środowisku w wyniku działalności człowieka i ich wpływ na jakość życia,
- rozwijanie nowych umiejętności i zainteresowań, dotychczas nie zauważonych,
- wzbogacenie wiedzy z różnych dyscyplin naukowych,
- umiejętność dostrzegania i podejmowania działań na rzecz środowiska lokalnego,
- nabywanie samodzielności w pozyskiwaniu wiadomości, kształtowaniu umiejętności i postaw.

Skuteczność edukacyjna zajęć w zielonych szkołach uzależniona jest od:

- przygotowania i organizacji planu dydaktyczno-wychowawczego,
- prawidłowego doboru zajęć do możliwości i zainteresowań uczniów,
- bardzo dobrego przygotowania metodycznego i merytorycznego prowadzących zajęcia,
- prawidłowego ich przeprowadzenia,
- określenia procedur osiągnięcia celów podczas procesu dydaktyczno-wychowawczego w zielonych szkołach,

- poprawnego doboru i optymalnej transformacji treści nauczania,
- prawidłowego zastosowania i wykorzystania środków dydaktycznych,
- właściwego określenia kompetencji, jakie uczniowie powinni osiągnąć.

KONTROLA I OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Ocenianie jest koniecznym, lecz bardzo trudnym elementem całego procesu dydaktyczno-wychowawczego podczas zajęć w zielonych szkołach. Kontrola i ocena przeprowadzona przez prowadzącego zajęcia powinna uwzględniać:

- obserwację pracy uczniów,
- kontrolę wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- prezentację wyników pracy w formie graficznej,
- prawidłowe posługiwanie się środkami dydaktycznymi,
- osiągnięcia w grach dydaktycznych,
- uczestnictwo w konkursach, quizach, rozgrywkach sportowych,
- samodzielność w przygotowaniu i wykonaniu doświadczeń, eksperymentów, ich analizę oraz wyciąganie wniosków,
- posługiwanie się przyrządami, mapami,
- koncentrację i zaangażowanie w trakcie zajęć,
- właściwe postępowanie na drodze do osiągnięcia celów,
- korzystanie i pozyskiwanie informacji z różnych źródeł,
- rozwiązywanie zadań problemowych,
- rozpoznawanie, oznaczanie i opisywanie roślin i zwierząt według kluczy i atlasów,
- rozpoznawanie właściwych i niewłaściwych postaw wobec środowiska przyrodniczego.

Osiągnięcia uczniów powinny być kontrolowane przede wszystkim w aspekcie motywacyjnym i praktycznym; należy je oceniać podczas zajęć terenowych, laboratoryjnych oraz na podstawie prac wykonanych i zaprezentowanych indywidualnie lub zbiorowo. Zgodnie z istniejącymi tendencjami ocena powinna być wspierająca, motywująca do dalszej pracy. W ocenianiu podczas takich zajęć ważną rolę odgrywa dokonana przez uczestników samokontrola i samoocena, a także ocena członków grupy, w której pracują. Opracowywanie wyników badań, obserwacji, projektowanie doświadczeń i ich wykonanie, posługiwanie się przyrządami, kartami pracy, podejmowane działania na rzecz środowiska, wykorzystywanie materiałów źródłowych, prezentacja wniosków lub dokonań, notatki do gazetki szkolnej, umiejętność dokumentacji przeprowadzonych badań i obserwacji, współpraca w grupie oraz postawy wobec problemów stwarzają możliwości dokonania oceny zgodnej z osiągnięciami uczniów. Prawidłowe

ocenie jest warunkiem osiągnięcia postępu w uczeniu się oraz źródłem informacji i motywacji do dalszej pracy. Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno być zgodne z ustalonymi wcześniej wymaganiami.

SPOSOBY REALIZACJI EDUKACJI ŚRODOWISKOWEJ W ZIELONYCH SZKOŁACH

I. Zajęcia terenowe (w parkach narodowych, parkach krajobrazowych, leśnych kompleksach promocyjnych itp.):

- rozpoznawanie i oznaczanie gatunków,
- obserwacje fenologiczne,
- badanie stanu czystości (powietrza, wody, gleby – monitoring środowiska),
- gry i zabawy ekologiczne,
- prace na rzecz poprawy lokalnego środowiska.

II. Zajęcia stacjonarne (w klaso-pracowniach, laboratoriach, odpowiednio do tego przygotowanych i wyposażonych w środki dydaktyczne):

- ćwiczenia i zajęcia doświadczałne (tematyka zgłoszona wcześniej przez nauczyciela w zależności od zainteresowań uczniów),
- analiza i opis zebranego podczas zajęć terenowych materiału badawczego (wykonywanie preparatów, zielników, kronik, albumów),
- obserwacja filmów o tematyce przyrodniczej,
- analiza nowości wydawniczych z dziedziny ochrony środowiska, prasy ekologicznej,
- opracowywanie dokumentacji z pobytu w zielonej szkole.

III. Zajęcia krajoznawczo-turystyczne:

- wycieczki do pobliskich miejscowości,
- zapoznanie z zabytkami i historią danego regionu,
- miejsca o szczególnym znaczeniu dla kultury narodu,
- planetarium lub obserwatorium astronomiczne,
- ogród botaniczny, ogród zoologiczny,
- muzeum: przyrodnicze, regionalne, historyczne, skansen.

IV. Imprezy sportowe i kulturalno-rozrywkowe: ogniska, wieczornice, konkursy, quizy, rozgrywki sportowe, spartakiady, gry sprawnościowe, zajęcia: plastyczne, muzyczne, małe formy teatralne.

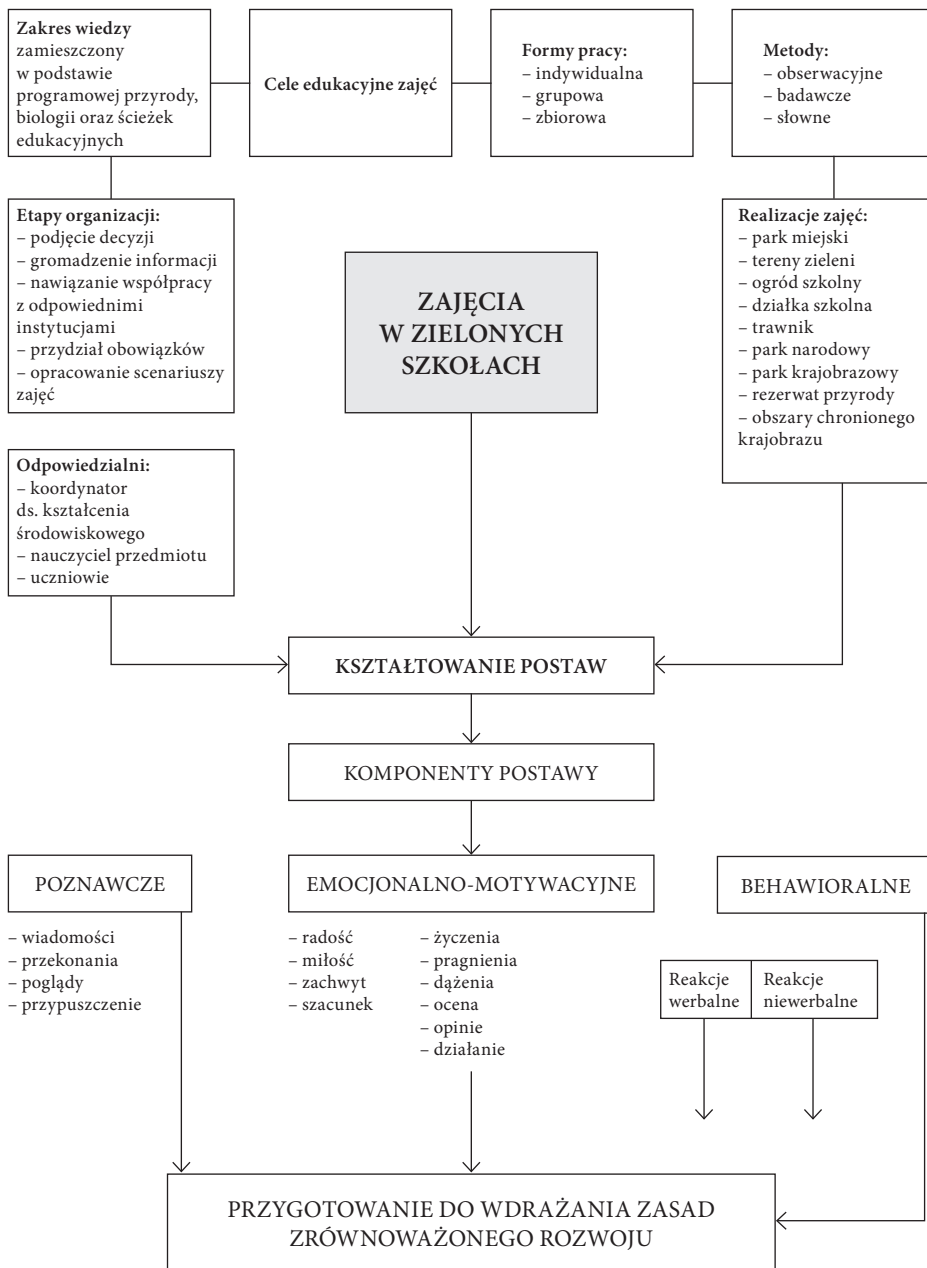
Zajęcia te planowane są z uwzględnieniem warunków krajobrazowych, kulturowych, historycznych regionu, w którym znajduje się szkoła, oraz bazy dydaktycznej, jaką dysponuje.

Nauczyciele organizujący zielone szkoły odpowiadają za:

- zapoznanie i przestrzeganie przez uczestników zasad bezpieczeństwa podczas pobytu w zielonej szkole,
- zdrowie i bezpieczeństwo uczniów,
- przygotowanie i przebieg procesu dydaktyczno-wychowawczego,
- zapewnienie uczniom możliwości wykazania się w pracy samodzielnej oraz współpracy w grupie,
- pobudzanie dzieci do myślenia i wykazywania inicjatywy, pomysłowości,
- kontrolowanie procesu realizacji założonych celów,
- uczestniczenie lub organizowanie przebiegu zajęć laboratoryjnych, terenowych,
- dbałość o bezpieczną eksploatację powierzonego sprzętu,
- organizację zajęć turystyczno-rekreacyjnych,
- współpracę z innymi nauczycielami oraz pracownikami instytucji organizujących zajęcia dla uczniów,
- finanse grupy,
- prawidłowy przebieg procesu wychowawczego.

Nauczyciel poprzez własną postawę kształtuje charakter i postawę powierzonych jego opiece dzieci, a ponadto:

- wykazuje się cechami charakteru właściwymi dla nauczyciela-wychowawcy, ze szczególnym uwzględnieniem cech potrzebnych na zajęciach terenowych,
- wzbogaca własną wiedzę i umiejętności,
- umożliwia uczniom dokonywanie oceny i samooceny oraz wartościowania,
- stwarza niezbędne warunki do samodzielnego planowania obserwacji i eksperymentów, a następnie przeprowadzenie ich w warunkach kontrolowanej samodzielności,
- zapewnia środki finansowe na nagrody, upominki, pamiątki dla uczniów za aktywność podczas zajęć, stosując motywację zewnętrzną,
- ustala rozkład dnia.

Ryc. 2. Przebieg procesu kształtowania postaw dla wdrażania zrównoważonego rozwoju (Buchcic 2005)

Fig. 2 Steps in the process of shaping attitudes for the initiation of the balanced development (Buchcic 2005)

Sposób przekazywania wiadomości oraz kształtowanie umiejętności i odpowiednich postaw powinny być na tyle ciekawe i dostosowane do oczekiwań dzieci i młodzieży, aby te zajęcia zachęcały ich do czynnego uczestnictwa w ochronie przyrody, a nie polegały tylko na przekazywaniu teoretycznych informacji. Zielone szkoły muszą przygotowywać ucznia do rozwiązywania różnych problemów, z którymi się spotyka. Każdego nauczyciela cieszy zapał i zaangażowanie, wrażliwość i otwartość wychowanków na problemy środowiska.

Wykorzystując poglądy Mądryckiego (1977) i Miki (1973), opracowano strukturę komponentów postaw, która ułatwi organizację procesu wychowawczego w zielonych szkołach.

Największym zawodowym i społecznym sukcesem nauczycieli prowadzących zajęcia byłoby przekonanie młodzieży, że nie można beztrudno korzystać ze środowiska i nie wystarczy tylko chronić tego, co z niego pozostało, ale racjonalnie, odpowiedzialnie nim gospodarować. To, czy chociaż część założonych celów zostanie osiągnięta, zależy przede wszystkim od zdolności organizacyjnych i predyspozycji nauczyciela, począwszy od trafności doboru miejsca, a skończywszy na rzetelnym przygotowaniu się do prowadzenia zajęć. Trudne jest wartościowanie celów, gdyż każdy z nich jest bardzo ważny (Cichy 1996).

PODSUMOWANIE

Trud włożony w przygotowanie i przeprowadzenie zajęć w zielonych szkołach opłaci się, wówczas, gdy nauczyciel wykształci u ucznia odpowiednie postawy. I to jest największym efektem i sukcesem uczestnictwa w takiej formie nauczania, ponieważ zielone szkoły:

- stwarzają duże możliwości wzbogacania wiedzy z różnych dyscyplin nauki,
- pozwalają na rozwijanie wielu umiejętności uczniów, być może dotychczas nie zauważonych,
- skłaniają do zastanowienia się nad problemami otaczającego nas środowiska i podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody,
- przyczyniają się do rozwijania zainteresowań uczniów,
- uczą współpracy w grupie, rozwijają praktyczne umiejętności.

Nauczyciel we współczesnej szkole powinien stale poszukiwać coraz to nowych, skuteczniejszych metod aktywizowania uczniów w procesie dydaktycznym, wywołując u nich pozytywną motywację do uczenia się, będącego źródłem satysfakcji. Prawidłowo prowadzona edukacja środowiskowa powinna przynosić efekty w przyszłości – w postaci nawyków i przyjaznych dla środowiska postaw. Naprzeciw takiemu pojmowaniu edukacji wychodzi przedstawiona propozycja,

która powinna przyczynić się do wzrostu efektywności edukacji środowiskowej, a tym samym świadomości uczniów – przyszłych decydentów i użytkowników środowiska przyrodniczego. **„Edukacja ekologiczna ma największą szansę powodzenia, jeżeli prowadzi się ją w miejscu, gdzie ludzie mieszkają, uczą się, pracują i wypoczywają”** (Polityka edukacji ekologicznej 1997).

Literatura

- Buchcic E., 2005. Zielone szkoły. Działalność i możliwości podwyższania skuteczności edukacyjnej. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Płock: 29, 103.
- Cichy D., 1996. W zielonej szkole. „Obserwator przyrody”, 8/96: 18–19.
- Mądrzycki T., 1977. Psychologiczne prawidłowości kształtowania się postaw. WSiP, Warszawa: 38.
- Mika S., 1973. Wstęp do psychologii społecznej. PWN, Warszawa: 22.